

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXIII. Baren. census. De consuetudine Baren. concedente facultatem repudiandi quandocumque hæreditatem, etiam expressè aditam, an & quando locum habeat, nec ne.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

quitas in hoc proposito suffragantur, atque à non
confectione inventarii excusantur; In hoc etenim
9 Scribentes pro reis conventis, ad probandum, quod
Clerici exempti essent à dicto rigore textus in l. fin.
Cod. de jur. deliber. vel quod canonica aequitas ab
hoc excusaret, multoque magis utraque circum-
stantia simul accedente, deducebant ea, quæ in hoc
proposito firmant favore Clericorum *Marra de ju-*
r. dist. Duar. Squillam. & alii relati per Capp. Latr.
10 *decis. 15. num. 11.* Et circa aequitatem canonicam
adducebant doctrinam Bald. in l. cum à matre Cod.
de rei vendic. num. 11. ubi quod jus Canonicum at-
tendit solam veritatem naturalem, ideoque si ista
attenta, hereditas non est idonea, non debet hæres
ultra ejus vires gravari, atque ex hac doctrina ad-
idem inferunt superius allegati relati per *Capp. Latr.*
dicta decis. 15.

In hoc autem, Ego scribens pro Monte. (etiam
cum sensu veritatis, qualem quoque habuit Rota)
advertentem, quod ad æquivoca evitanda plures in
hoc proposito distinguendi sunt casus.

Aut enim agitur de clerico, qui ex testamento,
vel ab intestato sit hæres jure proprio, & privato ra-
tione sanguinis, vel affectionis personalis, indepen-
denter à clericatu, qui accidentaliter in eo reperia-
tur, ut in præfenti, & tunc omnino verius est, ut ille
non differat à laico, cum nulla urgeat ratio discrimi-
nis, ut cæteris relatis latè probant *Menoch. conf.*
89. num. 156. & seqq. Straban jun. resol. 23. & hanc o-
pinionem examinato articulo tenet *Rot. decis. 72.*
par. 2. divers. cum concord. in dicta secunda hujus
causæ decisione coram Corrado decis. 58. par. 10.
res. num. fin. Atque hoc jure vivitur, quoniam jus
civile servandum est etiam cum clericis in foro Ec-
clesiastico ex ejusdem juris Canonici dispositione,
ubi ei non adverfetur.

Aut verò agitur de Clerico hærede ratione Cle-
ricatus, & Ecclesiæ, tanquam s. Prælati, vel benefi-
ciati, & tunc rectè intrat conclusio, non favore Cle-
12 ricis, sed favore Ecclesiæ, quæ in effectu est hæres, &
quam hodie extra controversiam receptum est, non
teneri de proprio, ultra vires; Non quidem ex pri-
vilegio, sed ex ea congrua ratione, quod jure pupilli
habetur, cui tutoris negligentia præjudicare non
potest, non conficiendo inventarium.

Quo verò ad Canonicam aequitatem, ea rectè
procedit in foro interno, qui cum veritate naturali,
non autem cum subtilitatibus positivi juris regula-
tur; Verum quoad forum externum, magis rece-
13 ptum est, eam non suffragari, ut advertunt *Gemens.*
in practicabil. Eccl. cap. 373. Straban. dicta resol. 23.
Capp. Latr. dicta decis. 15. apud quos cæteri; Atque
ita declaratum fuisse per Bullam *Clem. VIII. refe-*
runt Quarant. in summa bullar. verbo fabrica San-
cti Petri, Rouis. super pragmat. de legat. piis num. 13.
Talisque est recepta praxis ex triplici ratione; Pri-
mò quia ipsummet jus Canonicum in cap. 1. de novi
oper. nunciat. & alibi disponit, ut servari debeat
14 jus civile in iis, in quibus sacris canonibus non ad-
verfetur; Secundò, quia hæres adeundo heredita-
tem, gerere dicatur quemdam quasi contractum su-
per futura alea lucri, & damni, quod ex hereditate
resultare potest; Et tertio quia hæres non conficien-
do inventarium, ac non utendo aded congruo, ac
usitato legis beneficio, præsumitur in aliquo dolo,
vel constituitur in sinistra suspitione, ideoque æ-
quitate dignus non est, cum in foro externo incer-
tum si an habeat in manibus; Quando enim aliqua
subest justa causa, quæ excuset, tunc succurritur
cum beneficio restitutionis in integrum, de quo la-
te *Rot. decis. 182. par. 9. rec. & habet ut alibi hoc eod.*
id.

Probabilis autem ratio dubitandi cadere vide-
tur, ut ipsa Ecclesia, vel pia causa, quando est actrix,
& contendit de lucro captando, putà de legatis, ex
regula, quod quisque juris &c. debeat hanc æquita-
16 tem servare, quando verè constat, quod hæres non
habet in manibus; Atque in hoc sensu capienda vi-
detur doctrina Bald. in dicta l. cum à matre, ut ad-
vertitur apud *Franch. decis. 536. nu. 29 & 30.* & sen-
tire etiam videtur *Rot. dec. 493. p. 4. rec. tom. 2. n. 28. &*
29. quod tamen impugnat *Straban. jun. dicta resol.*
23. num. 17. & seqq. non tamen adhuc occasio dedit
id firmiter disputare.

Demum quoad ultimum punctum processus
executivi in persona, & bonis propriis, de quo ac-
tum fuit in secunda instantia coram *Arguell.* Mihi 17
(quamvis obtinenti) resolutiones nimium rigorosa
visæ sunt, quamvis enim vera sit conclusio, alibi et-
iam hoc tui infirmata, cum qua in decisionibus coram
Arguelles proceditur, ut eadem via executiva, quæ
competit contra defunctum, competat etiam con-
tra hæredem, etiam in persona, & bonis propriis,
quando est certum, illum non esse beneficiatum; At-
tamen punctus difficultatis est in hac circumstantia,
quoniam, ut præfertim advertitur in *Romana aug-*
menti dotis discurs. preced. quando hæres exhibet in-
ventarium, vel si non exhibet, allegat, & aliquam dat
probationem, quod confecerit, sed amissum sit jux-
ta casum, de quo in *Arianen. disc. 19.* replicetur autem
illud esse defectivum, sive probationem amif-
sionis non esse sufficientem, (ut in præfenti contin-
gebat) tunc id eget discussione, ac exigat, seu admit-
tit extrinsecas probationes, sive (ut Neapolitani
dicunt) intrat terminus in causa, & consequenter
impracticabilis est Processus executivus, quoniam
hæres rectè allegare potest vulgare dicitur, non
probata probabo, atque illas probationes in una in-
stantia factas, in alia supplebo; Ipsaque declaratio
Judicis, quod factæ probationes non sufficiant,
complicat petitorium, ideoque est appellabilis.

Fortius verò in hac facti specie, quod aditio hæ-
reditatis facta fuerat per matrem, & tutricem, seu
curatricem hæredum minorum, ac pupillorum re-
spectivè, ex cujus culpa inventarium legitime con-
fectum non erat; Id etenim creditoribus suffragari
bene dicebam ad repellendam supradictam excep-
tionem crediti dotalis anterioris ejusdem culposæ
tutricis, non autem, ut in hoc judicio procedi pos-
set contra ipsos minores, quamvis effecti majores
aditionem ratam habuerint, pluresque actus hære-
ditarios fecerint, ut in decisionibus ponderatur,
quoniam id agere potuerunt justè præsupponendo,
ut eorum tutrix, vel curatrix legitime, ac ser. fer. ut
tenebatur, hereditatem adierit, atque cum hujus
principii præsupposito alios actus consecutivos, seu
continuativos fecerint, ut advertitur supra in *Ro-*
mana census, & in Perusina disc. 11. & 12.

BAREN. CENSUS.

PRO

PAULO CARDUCCIO,
CUM

JOANNE ANDREA GERUNDO,

Causa disputata coram A. C. & resoluta pro
Carduccio, pendet in Rota.

De consuetudine Baren. concedente facul-
tatem

De LUCA
de
testamentis
et ceteris
CIVILIBUS

tatem repudiandi quandoeumque hæreditatem, etiam expressè aditam, an & quando locum habeat, nec ne.

SUMMARIUM.

1. **C**asus controversia.
2. Hæreditas semel adita, repudiari non potest, & de restitutione in integrum adversus repudiationem remissivè.
3. Fallit de consuetudine Baren. & de ejus ratione.
4. An de canonica aequitate hæres, qui non confecit inventarium excusetur, ne tentetur ultra vires.
5. De aliis rationibus dictam consuetudinem substantibus.
6. Quando beneficium inventarii prodit.
7. Consuetudines antiqua redacta in scripturam de Principis auctoritate fortius attendenda.
8. De historia legum tam juris communis Romanorum, quam juris Longobardorum.
9. Bona stabilia non possunt latere, neque de facili dissipari.
10. An inventarii omisio præjudicet, ubi certus est status bonorum.
11. De ratione dubitandi de dicta consuetudine, & quomodo in ejus praxi procedendum.

DISC. XXIII.

Plures articulos continebat ista controversia habita inter Carducium, & Gerundum; Præ cæteris autem, cum Carducius adisset hæreditatem Pauli senioris avi & debitoris per actum expressum judicialem, qui in regione præambulum dicitur, deinde verò, de cætera hæreditate ære alieno gravata, atque prætendens ex propriis juribus à quadam donatione resultantibus, ejusdem Pauli bona retinere in exclusionem creditorum, inter quos pro majori parte erat Gerundus, idcirco dictam hæreditatem vigore consuetudinis Baren. in scriptis redacta, quæ incipit, *Ex rerum argumentis*, sub titulo, *qualiter passit adita hæreditas, &c.* repudiavit, unde propterea assumptus fuit coram A. C. (ad quem in gradu appellationis causa devoluta erat) disputandus hic punctus, an scilicet dicta repudiatio suffragaretur, nec ne, in vim dictæ consuetudinis.

Ea enim cessante, egomet pro Carduccio scribens, attentà juris dispositione, admittere regulam esse in contrarium, quod scilicet semel hæres, non potest amplius desinere esse hæres, quodq; hæreditas adita repudiari non potest in præjudicium creditorum, a caliorum quibus jus quæsitum esset, nisi ratione minoris ætatis, vel ex alia justa causa, ob quam etiam in majore ex clausula *si qua mihi &c.* locum esset restitutioni in integrum, de qua latè *decis. 82. par. 9. recent.* quæ reputatur in materia magistralis, & *supra in Persina hoc eodem titulo discurs. 12.* Vel nisi ob non servatas solemnitates Patutarias, actus esset invalidus, quo casu res magis de plano procedit.

Pro repudiante autem, probabilius respondendum esse dicebam, atque ita per A. C. judicatum fuit, pendet tamen causa in gradu appellationis in Rota; Siquidem consuetudo prædicta est clara, ita literaliter disponens, eamque esse in viridi observantia testatur *Maxilla in commentar. ad eandem n. 3.* ubi rectè ostendit, quod licet aliàs ea multis sapientibus absona, atque terribilis visa esset, æqua tamen, ac justa, & sancta censenda est, quoniam ubi non stet de usurpatione bonorum, vel ejusdem

magna præsumptio non urgeat, tunc nimia juris civilis rigorositas esse videtur, ut hæres de proprio teneri debeat ultra vires hæreditarias; Ad eò ut plurimum Canonistarum, ac Moralium sententia sit, (quam veram credit *Maxilla*,) ut de Canonica æquitate circumscripta etiam dicta consuetudine, hæres ultra vires teneri non debeat.

Et quamvis hæc opinio in foro interno vera, in externo tamen recepta non sit, dum magis communis, ac recepta opinio est, ut etiam attentà dispositione juris Canonici, hæres non conficiens inventarium, creditoribus, & legatariis in solidum teneatur, alique effectus præjudicialis ad eum refulerent, ab inventarii beneficio aliàs præservati, ut liquet ex plenè deductis per *Ror. decis. 72. par. 2. divers.* & *latius decis. 58. numer. fin. par. 10. rec.* atque occasione Clericorum agitur in *Bituntina disc. præced.* Attamen cum non desint tenentes contrarium, de quibus apud *Cayc. Lav. decis. 15. Rouit. pragm. 1. de legatis piis Genuen. præf. cab. Eccles. cap. 739.* ita patet, ut id non percutiat jus gentium, neque sit contra bonos mores naturales, seu quod talem habeat juris resistentiam, ut consuetudo hæc iniqua, & invalida reputari debeat.

Altius verò, ac à priori discurrendo articulum in modo ratiocinativo (ut verè agendum est, quamvis pragmaticorum ignaro vulgo non placeat) Dupliciter dicebam, quod hujusmodi consuetudo juris communis correctoria, nimium exorbitans censeri non debeat; Primò nempe, quia beneficium inventarii præservativum molestiarum in persona, & bonis propriis, & confusionis actionum, fuit rationabile quidem, ac justum, sed modernum inventum juris novissimi Justiniani post Digestorum, & Codicis, & Authenticorum compilationem in l. *fin. Cod. de jur. deliber.* dum priori, antiquo, medio, & novo jure attento, & quando istud beneficium ignotum erat, hæres qui hæreditatem agnoscebat, poterat intra annum, qui dabatur ad deliberandum, illam repudiare, reddendo solum rationem administrationis de bonis hæreditariis in eum obventis, eo modo, quo de simplici administratore in jure dispositum est; Ex hoc autem resultat, quod consuetudo non dicitur percutere substantiam rei, sed solum majorem dilationem temporis, ut nempe id, quod jus concedebat fieri posse infra annum, consuetudo concedat, ut fieri possit, etiam post plures, & sic non est exorbitantia omnimoda,

Et quando etiam esset talis, attamen ut potè contra nudum jus positivum, non percutiens jus gentium, vel bonos mores naturales, rectè attendenda est, dum omnia legitima consuetudinis habet requisita; Potissimè quia, ab antiquissimo tempore, de Principis etiam placito & confirmatione, redacta est in scripturam more legis, exiis quæ advertunt ibidem *Maxilla*, ac etiam cæteri commentatores aliarum consuetudinum, quæ in scripturam redactæ sunt, præsertim *Napodan. ad consuetud. Neap. Curv. vit. super ritibus Giurb. ad consuetud. Messan. & similes.*

Et secundo, quia juxtà legalem historiam frequenter enuntiatam sub diversis materiis, præsertim *sub tit. de servit. disc. 1.* Quamvis dictum jus novissimum Justiniani, probabilius prodierit per plura sæcula, priusquam in ducerentur hujusmodi consuetudines, derivantes ab introductione, ac usu juris Longobardorum, quorum morem illa Civitas, totaque provincia retinuit, non obstante illorum expulsiōe per Græcos, & successivè per Normandos, istudque jus est absque dubio posterius, dum historici volunt, quod Longobardi in Italiam ab indignato Nar-